

‘Laat die golf maar komen’

‘Het grote sortiment aan planten dat we in Nederland kweken, wordt gedragen door een handvol kwekerijen’, zegt kweker Hans Kramer. Dat zou anders moeten. Maar hoe? De oplossing lijkt simpel: er moeten meer kwekerijen komen. De klanten staan te trappelen. Nu de kwekers nog ....

tekst HANS KRAMER | beeld SANDRA VERKIC

Dook ik in deze serie over veertig jaar Hessenhof regelmatig in het verleden, in deze laatste bijdrage werp ik een blik op de toekomst. Wat is de huidige stand van zaken bij het kweken en verkopen van planten? Hoe zullen (vastplanten) kwekerijen zich in de toekomst ontwikkelen? En dan bedoel ik niet de megabedrijven die de laatste jaren zijn ontstaan, maar de kleinere fijnkwekers, waartoe we zelf ook behoren. Gaan ze het redden tegenover de grote handelskwekers en tuincentra waar het comfortabel winkelen is? Kunnen ze op tegen overdekte winkelruimtes, waar op stahoogte zogenaamde ‘visueel aantrekkelijke planten’ worden gepresenteerd met (te) grote kleurenetiketten, die er geen misverstand over laten bestaan hoe de plant eruit zal gaan zien, mocht hij toevallig nog niet bloeien? Kortom, is er een toekomst voor kleine fijnkwekerijen?

Jazeker, en die zal er ook altijd blijven. Sterker nog, de toekomst heeft er nog nooit zo rooskleurig uitgezien. Want de tijd is er helemaal rijp voor. Het is een soort golfbeweging denk ik. Na twee jaar corona is er ontzettend veel belangstelling voor tuinieren. Mensen staan open voor eerlijk en biologisch opgekweekte planten, voor goede kwaliteit. Ze zijn geïnteresseerd in een veel breder sortiment, met ruimte voor inheemse planten. Ze gaan graag naar een plek waar ze inspiratie opdoen, waar moederplanten staan die zich niet anders voordoen dan ze zijn en waar ze een deskundig advies kunnen krijgen van de mensen die die planten zelf opkweken.

Fastfoodrestaurant

Maar als je puur naar de cijfers kijkt, ziet het er niet best uit voor de kleinere kwekerijen. In de meest recente versie van de *Plantenvinder voor de lage landen* (2005) stonden zo’n 140 kwekersadressen uit Nederland en België. Een snelle blik erdoorheen laat zien dat in de laatste vijftien jaar zeker de helft ermee opgehouden is. Dat is niet alleen in Nederland zo, maar ook in tuinland Groot-Brittannië. Een paar jaar geleden stond er in een artikel in *The Garden*, het magazine van de Britse Royal Horticultural Society, bijna letterlijk hetzelfde. Van de ruim 800 ‘specialist nurseries’ die in 2001 in *The Plant Finder* stonden, waren er in 2018 slechts 450 over. En deze trend zet door. Ook in de komende jaren zullen er kwekerijen in Nederland stoppen. In de meeste gevallen heeft dit met de leeftijd te maken. Het werk is fysiek zwaar, meestal is er geen opvolging en aan jonge mensen die geïnteresseerd zijn in het vak is al helemaal niet te komen. En overschakelen op online verkoop is lastig.

Maar met elke kwekerij die verdwijnt, verdwijnt ook een deel van het sortiment. Het grote sortiment aan planten dat we in Nederland kweken, wordt slechts gedragen door een handvol kwekerijen. Het woord diversiteit wordt de laatste jaren te pas en te onpas gebruikt, maar het is deze diversiteit op kwekerijen

Locatie: De Hessenhof

‘Een echte kweker vermeerdert zelf.’

die ons plantaardig erfgoed bepaalt. En dat vind je maar voor een deel in botanische tuinen. Hier maak ik me oprecht zorgen over. Je zou het kunnen vergelijken met een à-la-carterestaurant en een fastfoodrestaurant. De gespecialiseerde fijnkwekers bieden een uitgelezen sortiment waar je à la carte uit kunt kiezen. Bij tuincentra zijn het bij wijze van spreken hapklare brokken. Als warme hamburgers staan de planten in het schap. Hier zijn de meeste planten wegwerpartikelen geworden.

Karren vol

Van het bovenstaande word je niet blij. Zou het dan nooit meer zo kunnen worden als in de jaren ►

Blijven er genoeg kwekerijen over?

Locatie: In Goede Aarde, Biervliet

tachtig, toen ik net begon? Deze periode, tot aan het millennium, waren de hoogtijdagen van de specialistische fijnkwekerijen. De ene na de andere opende z'n deuren. Ik zeg wel eens: "Het zat in de lucht". Zonder dat we elkaar kenden begonnen we (Piet Oudolf, Coen Jansen, De Kleine Plantage en vele anderen) een kwekerij. Er zat spanning in de lucht, het ene na het andere tuinblad kwam uit. Er werden voor het eerst openplantendagen en beurzen georganiseerd. Iedereen hield van planten. Dat laatste is iets wat we in de coronaperiode van de laatste twee jaar hebben herontdekt. Massaal kwamen de mensen naar de kwekerijen. We wisten niet wat ons overkwam. Karren vol met planten werden er verkocht en ik ben er zeker van dat hier plantenliefhebbers voor het leven uit voort zijn gekomen. Maar daar bleef het niet bij. Veel mensen, het waren bijna zonder uitzondering dertigers en veertigers, waren heel erg geïnteresseerd in hoe zo'n kwekerij in elkaar steekt. Nog nooit hebben we zoveel vragen gehad van mensen die hun eigen kwekerij willen beginnen. Zou die golf uit de jaren tachtig weer terugkomen?

Zelf vermeerderen

Tja, hoe begin je eigenlijk een fijnkwekerij? Het voert natuurlijk te ver om dit hier in een paar woorden te beschrijven. Het zal vast moeilijker zijn dan veertig jaar geleden. Maar een paar adviezen denk ik wel te kunnen geven. De eerste is misschien wel het moeilijkste: begin zo jong mogelijk! Ik was twintig toen ik begon en iedereen vindt het fantastisch als je dat doet. Je kunt fout op fout stapelen, iedereen zal het je vergeven. Bovendien heeft een kwekerij een lange aanlooptijd nodig. Het duurt minstens een jaar of vijf voordat je wat rendement hebt.

Mijn tweede raad: doe het alleen als je echt liefde voor planten hebt. Dat klinkt nogal hoogdravend, maar het is o zo belangrijk. Misschien moet je er zelfs wel een plantengek voor zijn. De beste kwekers die ik ken zijn dat. Duik er dus diep in. Zie planten niet als een product maar geniet van de schoonheid en de oneindige variatie, zowel in de planten zelf als in het opkweken met de seizoenen mee. Het zal nooit meer saai zijn. En als je dan begint, doe het meteen biologisch en dan ook gecertificeerd biologisch. Ik weet, hier is veel discussie over en Skal (de organisatie die daarop toeziet) is tegenover kwekers lang niet altijd sympathiek. Maar het is de enige manier en je leert er ook elke keer weer van. Biologisch heeft de toekomst!

Locatie: De Hessenhof

De komende jaren zal de Hessenhof wat kleiner worden.

Vervolgens: doe zoveel mogelijk zelf. Doe in ieder geval de vermeerdering van planten zelf, investeer in een stek- en zaairuimte. Als je dit belangrijke onderdeel van het kweken zelf doet, onderscheid je je. Het alternatief is stek- en zaaipluggen inkopen. Meestal kan dat niet biologisch, maar feit is dat vrijwel iedereen het doet. Iedereen put uit dat beperkte sortiment van de zaai- en stekleveranciers, die je zou kunnen omschrijven als de 'snelle jongens' in de plantenwereld. Daarmee, en dat is het allerbelangrijkste, besteed je het leukste werk uit. Een echte kweker vermeerdert dus zelf.

Topsport

Hoe zal het verder gaan met de kwekerijen? Het is een onderwerp waar ik na veertig-jaar-kweker-zijn steeds vaker aan denk. Hoe gaat het verder met de Hessenhof? Eén ding hebben Miranda en ik wel tegen elkaar gezegd: op dit niveau kunnen we niet verder gaan. Vat dit niet op als opschepperij, deze uitspraak hoorden we voor het eerst van Henrik Zetterlund, baas van de unieke en mooie botanische tuin van Gothenburg. Hij bedoelde: na zoveel jaar en na heel hard werken met een geweldig team heb je een bepaald niveau bereikt. Maar het is onmogelijk om dat jaren vast te houden. Net als een topsporter die niet jarenlang in topconditie kan blijven (deze uitspraak was van Dick Ploeger, een zeer gerespecteerde kweker uit De Bilt).

De komende jaren zal de Hessenhof dus wat kleiner worden. We zullen niet meer die zeventig soorten floxen en twintig soorten rodgersia's tegelijk in voorraad hebben. We zullen een manier moeten vinden om de bezoekersaantallen niet meer te laten groeien, want we kunnen het niet meer aan. Dat wordt nog een hele puzzel. Een deel van de oplossing is: meer kwekers. En ook daar werken we hier al hard aan. Al meer dan vijfentwintig jaar proberen we hier mensen te besmetten met het plantenvirus. Afgelopen jaar leidden we hier drie veelbelovende jonge stagiaires op en we hadden zelfs een dertiger en een veertiger die beiden vastbesloten zijn een kwekerij te starten. Laat de golf maar weer komen! ♦

Locatie: Coen Jansen Vaste Planten, Dalfsen

Tuiniers willen kunnen kiezen uit een breed sortiment.

Foto: Maayke de Ridder

HANS KRAMER

Hans Kramer is kweker. Op zijn kwekerij De Hessenhof in het Gelderse Ede vind je een grote keuze aan biologisch geteelde vaste planten, die hij samen met zijn vrouw Miranda opkweekt en vermeerdert.

Hans is een pleitbezorger van sterke, botanische soorten, die je ook in de natuur kunt aantreffen en die in de tuin jarenlang meegaan. Meer info: www.hessenhof.nl.

